

Z. Dat zou niet aan de abstracte verschijning, maar aan onze natuurlijkheid liggen. Evenwel: ik zeide reeds „kunst is geen natuur”, maar nu zeg ik ook „natuur is geen kunst” en behoeft dat ook niet te zijn. De natuur wordt eerst kunst door den mensch. De menschenlijke geest heeft daartoe slechts om te beelden, hetgeen de natuur ons onze menschenlijke natuur doet gevoelen. En bovendien is de, hoofdzakelijk, geometrische constructie onzer stadsomgeving al reeds niet heel erg abstract tegenover de landelijke natuur? — Een abstracte voorstelling kan ons zeer wel emotionneeren, daar herinner ik me een voorbeeld van. Intertijd, heel in 't begin van den oorlog, werd een film vertoond waarop een groot deel van de wereld in plattegrond was voorgesteld. En daarop verschenen plotseling de legers, die uit Duitschland den inval deden, als blokjes. Eveneens verschenen in enkel blokjes de legers der Geallieerden, tot tegenweer. Zoo beeldde zich inderdaad heel het vreeselijk wereldgebeuren — in al zijn grootheid, niet bij gedeelten en in details, zooals een natuurlijke voorstelling ervan het ons getoond zou hebben.

X. Ik stem U toe, dat voor een wereldgebeuren zoodanige voorstelling zijn nut heeft, maar over het algemeen doet een natuurlijke voorstelling ons toch meer aan.

Z. Het zuiver beeldend zien aanschouwt alles als een wereldgebeuren. Evenwel stem ik U toe, dat door een natuurlijke voorstelling ons natuurlijk gevoel meer aangedaan wordt.

X. Ik herinner me tenminste, van filmen gesproken, een film, voorstellende een strijd van een kreeft tegen een poliep. Ook hier het opdringen van twee machten met het doel elkaar te verwoesten, maar toch veel reëler.

Z. Hierover valt niet te twisten: het hangt van onszelf af hoe en waardoor we het diepst geëmotionneerd worden. Ik wilde alleen maar doen uitkomen, dat een abstracte voorstelling emotionneeren kan. Hetgeen ik aanhaalde pleit nog niet eens voor abstracte beelding, want we wisten het gebeuren: de beeldende uitdrukking die meer in de verplaatsing, in het opdringen lag, was niet vrij van de reeds van tevoren bekende idee „strijd”. Toch maakt het eenigszins duidelijk, dat met een abstract beeldingsmiddel iets uitgedrukt kan worden.

Y. Een abstracte voorstelling geeft een meer universeelen indruk, dit ben ik volkomen met U eens; het bizondere verdwijnt en we rekenen met het algemeene. De voorstelling van het natuurlijke in projectie, zooals de wereld op die film, geeft ons een meer algemeenen indruk ervan.

Z. Projectiebeelding heeft veel voor bij visueel natuurlijke beelding: zij doet ons ook zuiverder verhouding zien.

Het Cubisme heeft dan ook ingezien dat perspectievische beelding de verschijning der dingen vertroebelt en verzwakt, terwijl projectiebeelding de dingen zuiver weergeeft. Juist door de dingen zoo volkomen mogelijk te willen beelden kwam het tot het beelden in projecties. Door verschillende projecties tegelijk, naast of door elkaar te beelden, trachtte men in het Cubisme te komen niet alleen tot een zuiverder beeld der dingen maar ook tot zuiverder plastiek — volume-uitdrukking zooals de Cubisten zeggen.

X. Maar men ziet de dingen toch steeds van uit één gezichtspunt!

Z. Volgens individueele, subjectieve opvatting, ja, maar zoodra we ons als deel van